

ZAKLJUČCI SA KONFERENCIJE:

“BUDUĆNOST PROCESA TRAŽENJA I IDENTIFIKACIJE OSOBA NESTALIH U SUKOBU NA KOSOVU”

ICMP je bio domaćin konferencije “Budućnost procesa traženja i identifikacije lica nestalih u sukobu na Kosovu” održane u Skoplju u Makedoniji 20. i 21. novembra 2012. godine. Bila je to druga konferencija ove vrste – prva je održana 2007. godine u Ohridu, a okupila je sve uključene u proces traženja i identifikacije nestalih, uključujući i relevantne institucije iz Prištine i Beograda, porodice nestalih i međunarodnu zajednicu. Sastanak je omogućio učesnicima da ustanove trenutno stanje procesa traženja i identifikacije nestalih lica, uključujući: suđenja za ratne zločine, zakonodavstvo u vezi sa pitanjem nestalih lica, kreiranje domaćih baza podataka i centralnih evidencija, rad domaćih institucija i procese ekshumacija i identifikacija.

ICMP je na konferenciji istakao postojanje intenzivnih napora na pronalaženju i identifikaciji lica nestalih u sukobu na Kosovu od septembra 2010. godine, kada je objavljen izvještaj „Uvid u stanje na Kosovu“. ICMP je istakao pozitivan razvoj događaja, kao što je usvajanje Zakona o nestalim licima i sekundarnih zakonodavnih odredbi. Međutim, ICMP ističe i da je od 2006. godine prisutan stalni pad u procesu pronalaženja posmrtnih ostataka na teritoriji Kosova uprkos ozbiljnim naporima koje ulažu EULEX, te prištinske i beogradske nadležne institucije. Pred toga, na teritoriji Srbije od 2002. godine nisu pronađeni novi posmrtni ostaci. ICMP je do danas pronašao podudaranje za 2,418 slučajeva (55%) od ukupno 4,383 prijavljena slučaja nestalih lica u ICMP-ovoj bazi podataka. Kako vrijeme prolazi, broj novih identifikacija sve je manji: ICMP je 2009. godine postigao 106 novih identifikacija, 2010. godine je bilo 88 novih identifikacija, 2011. godine 58 identifikacija, a do novembra 2012. godine svega 30 novih identifikacija. Proces se usporava, a u narednim godinama se očekuje još ozbiljnije usporavanje.

Zaključci konferencije, navedeni u nastavku, reflektuju razmišljanja i poglede porodica nestalih lica koji su učestvovali u radu konferencije.

Zaključci

1. Relevantne institucije, prištinske i beogradske, treba da povećaju obim aktivnosti na prikupljanju informacija o lokacijama skrivenih grobnica, uključujući i pregled svih arhiva i mogućnost korištenja satelitskih snimaka i drugih dostupnih sredstava/savremenih tehnoloških metoda, kako bi se poboljšale terenske aktivnosti, tj. iskopavanja i ekshumacije u saradnji sa međunarodnom zajednicom.
2. Pitanje grobnica čiji nastanak je u vezi sa sukobom na Kosovu, ali se nalaze van teritorije Kosova, treba da zajedno rješavaju relevantne institucije, prištinske i beogradske, u saradnji sa međunarodnom zajednicom.
3. Iz različitih razloga, uključujući i činjenicu da su ljudi nestajali preko geopolitičkih granica, potrebno je temeljno razmotriti mogućnosti za kreiranje liste lica nestalih u sukobima na tlu bivše Jugoslavije krajem 20. vijeka, a koja bi trebala obuhvatiti i konsolidovanu listu kidnapovanih i nestalih lica sa Kosova. Daljnja objašnjenja komisijama o ovome mora pružiti ICMP .
4. Na inicijativu udruženja porodica nestalih lica, a uz posredovanje međunarodnih institucija, češće organizovati sastanke između udruženja i institucija Beograda i Prištine.
5. Ostavljamo otvorenim prostor da se u budućnosti razgovora o zajedničkim memorijalima i komemoracijama.

6. Osigurati edukaciju za porodice nestalih lica o korištenju zakonskih mogućnosti u ostvarivanju pristupa informacijama od javnog interesa sa ciljem prikupljanja informacija o nestalim licima i skrivenim grobnicama.
7. Potrebno je ispuniti sve preduvjete kako bi se djelovalo na temelju međunarodnih pravnih načela, u skladu s kojim počiniocima treba suditi u mjestima gdje su zločini i počinjeni. Uspostaviti mehanizme za bolju saradnju između Tužilaštva za ratne zločine Republike Srbije i međunarodnih i domaćih tužilaca koji rade na slučajevima ratnih zločina u vezi sa sukobom na Kosovu.
8. Poboljšati program zaštite svjedoka, uzimajući u obzir mogući uticaj koji svjedočenje može imati na pronalaženje lokacija skrivenih grobnica sa posmrtnim ostacima nestalih lica.
9. Pod pokroviteljstvom Evropske unije između nadležnih institucija Beograda i Prištine započeti dijalog u Briselu o pitanju nestalih lica.
10. Podržati osnivanje zajedničkog operativnog tima sa zadatkom rješavanja pitanja nestalih lica, koji bi uključio relevantne institucije, prištinske i beogradske, uz prisustvo predstavnika udruženja porodica nestalih lica.
11. Prisustvo ICMP-a treba da se nastavi nakon mandata EULEX-a, koji ističe u 2014.
12. Formirati radnu grupu koja bi bila angažovana na potpunom revidiranju svih lica identifikovanih klasičnom metodom bez DNK analize.